

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Najvišji dar.

Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikt v Ljubljani je prejelo nastopni odlok: C. kr. dež. predsedništvo na Kranjskem. Ljubljana, dne 7. avgusta 1914.

Št. 2464/pr.

Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je z Najvišjim sklepom z dne 10. julija 1914 izvolilo najmilostiveje odrediti, da se iz dohodnih preostankov 39., 40. in 41. državne loterije za civilne dobrodelne namene tostranske državne polovice obdaruje tamošnje društvo z zneskom tristočetiristooseminšestdeset (3468) kron 85 vin. O tem se čestito društvo glasom odloka c. kr. ministrstva za notranje zadeve z dne 18. julija 1914, št. 29.965., obvešča z dostavkom, da se more imenovano vsoto dvigniti na c. kr. generalnem ravnateljstvu državne loterije na Dunaju.

Za c. kr. deželnega predsednika: **CHORINSKY.**

Ko javnost obveščamo o tem Najvišjem daru z najvdanejšo zahvalo do Njegovega Veličanstva, moremo samo z največjo radostjo poudarjati, da je plemeniti in človekoljubni namen obdarovanega društva prejel s tem denarnim prispevkom priznanje in odobravanje na Najvišjem mestu!

Drugi počitniški tečaj Slov. šolske Matice v Ljubljani.

Kruto kolo časa, ki je brezobzirno pomandrlo tisoč in tisoč različnih načrtov, tudi ni prizaneslo našem tako lepo pripravljenu tečaju. Menda ne bo nikogar presenetila vest, ki jo s tem-le objavljamo kot nepreklicno:

Namevanega počitniškega tečaja letos ne bo in ga ne more biti.

Hvala lepa vsem gospodom predavateljem, ki so z veliko požrtvovalnostjo bili

LISTEK.

Nova knjiga poezij. *)

Učiteljska tiskarna je izdala v krásni opremi in v brezhibnem, elegantnem tisku najnovejšo poezije tovariša Engelberta Gangla, ki pod skupnim naslovom »Moje obzorje« odpirajo našim pogledom svet, kakršnen se je oblikoval v pesnikovi duši.

Zaradi razmerja ki ga ima pesnik do našega lista (in obratno), nečemo o knjigi pisati svoje ocene, ker ne maramo dati povišnega takemu ali drugačnemu očitku. Priobčujemo pa doslovno oceno, ki jo je objavil v svoji avgustovi številki t. l. naš najodličnejši mesečnik za književnost in prosveto — »Ljubljanski Zvon«. — Ta piše (str. 384.—385.):

Ne kondorsko ne kraljičkovsko, čisto človeško je to obzorje, kar je po tekoči diagnozi naši začetak ljubavnim stihom skoro na kvar, a zbirko končno le iz-

*) Engelbert Gangel: Moje obzorje. Učiteljska tiskarna. Ljubljana 1914. Vel. 8°. Str. V+154. Cena eleg. vez. 3 K, s poštnino 20 vin. več.

pripravljene posvetiti svoje izkušene moči dobri stvari! Na snidenje, če Bog da, drugo leto!

Gospodičinam in gospodom, ki so plačali udeležnino, se vrne denar te dni s poštno nakaznico.

Maribor, 5. avgusta 1914.

H. SCHREINER.

Naznanilo.

Zaradi nastalih razmer prelagamo XXVI. glavno skupščino Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva, ki bi se morala vršiti v dneh od 6. do 8. septembra 1914. v Pulju, na nedoločen čas. Pač pa skličemo, kakor hitro bo to mogoče, delegacijsko sejo, da se vodstvo in upravni odbor konstituirata po odobrenih izpremenjenih in potrjenih pravilih. Zato nujno prosimo, da prijavi jo čimprej izvoljene delegate še ona Zavezina društva, ki tega še niso storila. Volitev je veljavna do prihodnje glavne skupščine.

VODSTVO ZAVEZE AVSTRIJSKEGA JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSTVA.

Predsednik: L. Jelenc.

II. tajnica: Blagajnik: Ivana Sabadinova. Fran Luznar.

Naznanilo.

Od tega tedna dalje bo zaradi nastalih razmer za nedoločen čas naš list izhajal vsakih štirinajst dni. — Cenjene naročnice in naročnike bomo za to prikrajšanje pozneje na primeren način odškodovali.

Svoje sotrudnike prosimo, naj se ozirajo na ta naš sklep ter se ravnajo po njem.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO »UČITELJSKEGA TOVARIŠA«.

Vojna.

POSLANICA VSEMU V ZAVEZI ORGANIZOVANEMU UČITELJSTVU.

Težki časi, ki vladajo sedaj v naši državi, zahtevajo od nas vseh največje po-

žrtvovalnosti. Tudi slovensko učiteljstvo je poklicano, da stori v polni meri svojo dolžnost.

Slovensko učiteljstvo, ki je prešinjeno patriotičnega duha ter iskrene ljubezni do domovine in cesarja, se dobro zaveda te dolžnosti. Saj je ravno slovensko učiteljstvo tisti vzgojni faktor, ki seje kali ljubezni do očetnjave in vladarja v tisoče src slovenske mladine — tiste ljubezni, ki se je v teh resnih časih zila v nepremagljivo silo, kljubujoč vsem sovražnim navalom, zagotavljajoč orožju avstrijske vojske slavno zmago!

Z zadoščenjem konstatujemo, da je ta ljubezen, ki se kaže sedaj v živem delovanju, v obrambi časti in pravice širne naše monarhije, plod požrtvovalnega, vztrajnega, neumornega vzgojnega delovanja slovenskega učiteljstva, kakor mu ga ukazuje državni šolski zakon in kakor mu ga narekuje lastno srce!

Kar je naših tovarišev pod orožjem — vsi so pripravljene dati cesarju, kar je cesarjevega; kar je ostalo slovenskega učiteljstva doma, temu velja naš poziv, naj z ljubeznijo in dejanjem služi vsemu in vsakemu, kdorkoli in karkoli deluje v prospeh zmagovite voje, v tolažbo in podporo žalostnim, obupajočim, ostavljenim in trpečim! Vse te bolesi naj gredo skozi naša srca, da žive in iskreno čutimo z brati in sestrami, delimo z njimi njihovo bol, delimo med nje, kar imamo in premoremo ter v skupnem, nestrpnem hrepenenju s svojim ljudstvom pričakujemo trenutka končne slavne zmagae!

Mnogo je očetov-učiteljev in naših žená- mater, ki so njih sinovi pod prapori cesarjeve vojske. Na pot smo jim dali žarko ljubezen do doma in cesarja, naše molitve jih spremljajo, naj jih čuvajo blagoslovi očetnih in materinskih, v skrbeh trepetajočih src! Mnogo je učiteljskih skromnih domov, ki so kakor mračna svetlišča, koder sijejo nevidni plameni ljubezni do svojcev in upanja na zmagoslavni povratak.

Tovariši, tovarišice! Očetje, matere! Skrbi in bolesi težimo z dobrimi deli! Pomagajmo tistim, ki so še ubožnejši; tolažimo tiste, ki so še tožnejši! Pridružio se vsaki pomožni akciji, kakor so predvsem pomožne komisije po kmetih in

delo »Rdečega križa«! Resnost časa in naše prepričanje zahteva, da se popolnoma posvetimo — službi domovine!

Posebno pozivljamo vsa okrajna učiteljska društva, naj pritegnejo vse svoje članstvo dobrim delom usmiljenja in nagle pomoči.

Živi cesar, živi domovina!

VODSTVO ZAVEZE AVSTRIJSKEGA JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSTVA.

Predsednik: L. Jelenc.

II. tajnica: Blagajnik: Ivana Sabadinova. Fran Luznar.

ZA NAŠE RANJENCE.

Superior vojne mornarice in tačasni duhovnik v c. kr. garnizijski in rezervni bolnici, g. Karel Kokolj, je priobčil v ljubljanskih dnevnikih prošnjo na občinstvo, naj obdari bolnišnico z dobrimi knjigami, ki bodo veliko tolažilo in razvedrilo ubogim ranjencem. — Naša učiteljska Zaveza, Učiteljski konvikt in Učiteljska tiskarna so se takoj prve odzvale tej prošnji ter so v ta blagi in plemeniti namen podarile iz svoje zaloge 120 knjig. — Naj bi bile te lepe knjige našim ranjenim junakom ob trpljenju in bolečinah hladeča tolažba, darovana od slovenskega učiteljstva iz najboljšega namena! Vse te knjige so spisali slovenski učitelji.

Organizacija slovenskega učiteljstva je darovala »Rdečemu križu« 1000 kron. K tej vsoti so prispevala naša društva: Zaveza, Slovensko deželno učiteljsko društvo v Ljubljani, Društvo slovenskih učiteljev, Učiteljska tiskarna, Hranilnica in posojilnica Učit. konvikt, Jubilejska samopomoč, Učiteljski konvikt, Narodna šola in Učitelj. društvo za Kranjski okraj. — Učiteljski konvikt je daroval našim vojakom, odhajajočim v vojno, 1000 izvodov knjižice »Slava cesarju Francu Jožefu I.« in 500 izvodov Žirovnikovih narodnih pesmi. — Naj sladka slovenska narodna pesem dviga srca, vnema pogum, buji vero v moč in junaštvo slovenskih vojakov!

Vrhutega se je osnoval permanetni učiteljski pomožni odbor, ki so mu člani tovariši Luka Jelenč (predsednik),

veliča s socialnimi zvoki. V šestih zaglavjih-plazovih se vali monstrum horrendum informae ingens 90 naslovov z možatim geslom na pročelju. Sprva prevladuje mladostne poskočnice zraven žalostinčic, namenjene pravzaprav samo — eni. Nič nevarno izvirnega; nekaj prekuščuško novega se nam vidi iver: »smeh je znak veselja«. Tista o golobčku vam ne izpodrine iz spomina slične Murn-Aleksandrove. Tudi prispodoba poljubček - pečat ima ancianteto pri Župančiču, kjer sladki dotik dveh epiderm vsaj ni pomanjšan. Da se ne čutite pri čitju opeharjene, morate tupatam ličnim in ljubkim granesim posoditi ali podtakniti misel iz svojega podstrešja. Tudi občutje, nežni nasenček, se zdi, da brez ponosa lahko kaže na slavnejše prednjimce. »Ljubezni mi je dovolj! Ljubezen je za otroke le, za moške je moštvo zgoj!«... Bog je odrešenik po tolikanj nedolžnem grehu in sladkobnem trubadurjenju, ko bi ne bilo sedaj nedogledne besedne puste brez počivalnikov, »Lilija bela« bi bolj blestela, da je edino piktualna. »Reviziji« nima preglednik česa očitati, obsežna »Pesem iz bodočih dni«, čeprav namigava na krvno sorodstvo in Vseh živih dnem, zasluži po samozavesti in jedrnatosti ponovno čitanje.

Sledi šestoro sonat, deloma v obliki sonetnega venca z magistralom in orien-

talsko posebnostjo, akrostihom (Jakobini, Mija in Jakica). Ta ciklus, kakor prihodnji, priča o znatni oblikovni izurjenosti, s katero se pa žal ne spaja kipičnost in klenost v izrazu, občuten nedostatek danda-nišnji, tako da se bo opajal ob zvonkih stvorih samo tisti, ki je v podobni dušni ubranosti. Naslednji oddelek premore 40 sonetov; od teh je uvodna misel dokaj šaljiva; ne preveč žaljiva je brca kritikom, katerim sta mikroskop in sova grb njih mesarije. Izmed večjih skupin bi utegnila soditi palma »Domu«, kjer slika Gangel Belo Krajno in svoje bele rojake za Gorjanci; tod kakor tudi drugod so kitice makamizirane z raznolikimi aforizmi. Zadnja četa obsega nekaj besedičnih stihotvorenih epskega značaja. »Kosec« je obrabljena alegorija, drugje pa učinkujejo le posamezni odlomki prepričevalno, prim. »Asta«. Kot posrečene smatram vse one pesnitve, kjer opeva poet trud in trpljenje delavskih slojev. Z neobuzdano silo buhajo te drastične družabne obtožnice: brez medlih primer, brez mehkih in plehkih podob so ti izlivi bujne in burne domišljije izmed takih, ki so zmognili dovzetnega čitalca obsesti, zalezovati, preganjati. Nad umotvori kakor »Dlan«, »Pesem pijancev«, »Strojnik Habe«, »Tiran« bi imel Marinetti svojo radost in vzljubil bi jih pokrovitelj ponižnih in ponižanih,

rajni Coppée. Ob podobnih penečih vele-tokih pozabimo na cel vodopisni zemljevid erotične pokalice. Kratek primerek iz »Krvavega krsta«, ki nasenčuje poleg ognjenočarnega še ogljeno črni del velemesta:

Nad strašnim, črnim mestom tem v oblake ogromni dimniki štrle hropeči in bruhajo iz sebe smrad in prah, ki se temen vali tja za vetrovi, kot da bi črni prapori se vili nad velikim grobiščem in žar prestrezali nebeske luči ter ji veleli svetiti drugam — tja, koder bivajo — ljudje... O, dimniki ogromni — kakor prsti koščeni, okajeni silne roke, ki kažejo in vpijejo — v nebo!...

S tem opozarjamo svoje naročnike na to po obliki krasno, po vsebini bogato in pestro knjigo pesmi tovariša Gangla. V teh težkih, težav in skrbi polnih časih res dene človeku dobro, če se vsaj za kratke ure odtrga od peze vsakdanjega življenja in se ob knjigi poezij zatopi, zamisli, zasa-nja v nov svet, kakor nam ga prikazuje pesnikovo obzorje. — Taka knjiga je res dobra, blaga tovarišica. Zato naj gre med svet, kamor ji je napisala potni list nje zunanost in notranost. I. P.

Jakob Dimnik, Juraj Režek ter tovarišica Vita Zupančičeva. Ta se je dal »Rdečemu križu« popolnoma na razpolago in bo organizoval in vodil vsako pomozno akcijo med člani in članicami naših organizacij, ki jo od njega zahteva in smatra za primerno vodstvo »Rdečega križa«.

Organizovano slovensko učiteljsvo je storilo in je pripravljeno storiti vse, kar more in kar zahteva od njega čast in korist domovine!

Permanentni učiteljski pomožni odbor se je konstituiral tako: Luka Jelenc — predsednik, Jakob Dimnik — blagajnik, Juraj Režek — tajnik, Vita Zupančičeva — tajnica.

NE POZABLJAJMO SVOJEGA MANJŠINSKEGA ŠOLSTVA!

V čeških listih čitamo: Učinkni mobilizacije na Ustredni Matici Školskó se poseben intenzivni. Mnogi učitelji Matice in uradniki so odšli pod orožje. Vsakdo je prejel mesečno plačo, oženjeni pa so pripočili svoje rodovine skrbí odbora. Nujna izplačila na koncu meseca julija so bila omogočena s tem, da so šli češki finančni zavodi na roko s tem, da so vkljub velikim zahtevam, ki jih stavljajo do njih neopravičene bojzani vlagateljev, dali Matici potrebne denarne zneske za izplačila v gotovini. Vendar se v Matici pojavljajo bojzani, kako se bo moglo skrbeti za Matično šolstvo po počitnicah in ali bo denarja za njihovo vzdrževanje? Kakor znano, pokriva Matica potrebščine za šole iz tekočih dohodkov. Primanjkljaj pa se pokriva po izposojilih na vrednostne papirje in rezervne fonde ali na hipoteke. Letos pa so nade na hipotekarni kredit minimalne, vrednostni papirji Matice pa utegnejo sedaj po zvišanju obrestne mere tako pasti, da bo kredit nanje skoro popolnoma izčrpan. Iz velikih dedščin in legatov ustvarjenih penzijskih fondov se po zakonu ni smeti dotakniti, rezervni fond pa so obremenjeni po večletnih deficitih, ki so imeli svoj razlog v tem, da se že vrsto let šole Matice ne nadomeščajo z javnimi šolami in da češke manjšine vedno trpe na pomankanju šol. To stanje stvari bo predmetom posvetovanj med zastopniki Matice in onimi češkega javnega življenja. Za sedaj pa je nujno potrebno, da se Matici nemudoma določijo vse določene gotovine. V podružnicah in v krogih zaupnikov Matice naj imajo pred očmi, da se naloge Matice morajo za vsako ceno izpolnjevati. Vsaka zamuda, da, vsako odlašanje bi moglo imeti usodnih posledic za češke manjšine in za češki narod sam. Odbor Matice zaupa trdno češkemu narodu, da — zvesto izvršujoč svoje dolžnosti do vladarja in do države v vojnem času — ne pusti na cedilu dela Matice, ki ga je skozi 30 let gradila požrtvovalno in vztrajno.

Ta apel na češko požrtvovalnost za svoje narodno šolstvo nam daje povod, da se obračamo tudi do slovenske narodne javnosti z analogno prošnjo na korist našega narodnega šolstva v obmejnih krajih. Uvažujemo, da so nastopili hudi časi, ko bo poleg žrtev za državo težko plačevati še kak narodni davek. Ali do vseh onih, ki bodo vendar mogli odtrgati še kak novič za našo Družbo sv. Cirila in Metoda, polagamo na srce besede v gornjem apelu: vsaka zamuda bi mogla imeti usodnih posledic za otroke naših manjšin in s tem za vseh naš narod. In vzlic vsemu in vsemu se obračamo do vse slovenske javnosti brez razlike političnega mišljenja. — Zakaj še verujemo v slovensko skrb za narodno bodočnost in se ne moremo odreči nadi, da bo v takih usodnih časih skrb za to bodočnost večja, nego strankarsko nasprotstvo. Saj ne predpisujemo nikakega načina in nobene poti. Glavno je, da kaj dá, kdor more dati, da našemu manjšinskemu šolstvu pomoremo preko sedanjih težkih časov. — V tem našem manjšinskem šolstvu se vzgaja slovenska mladina v patriotičnem duhu v vrle državljane, ki so do zadnjega vzdihla zvesti domovini in cesarju. Podpirajte torej to naše šolstvo, saj s tem skrbite za moč in velikost naše skupne domovine!

PASTIRSKO PISMO PRAVOSLAVNEGA ŠKOFA IZ VERSECA.

Budimpešta 5. (Kor.) Grško-pravoslavni srbski škof iz Verseca je izdal pastirsko pismo, v katerem opozarja ogrske Srbe, da so odšle naše hrabre čete na bojišče, da se bojujejo za čast in slavo domovine in za ljubljene vladarja. Ogrski Srbi imajo v naši armadi brate, prijatelje in sorodnike. Pastirski list obsoja potem z vso odločnostjo škodljivo naziranje, da morajo iti ogrski Srbi v boj proti svojim bratom. Glavna stvar ogrskih Srbov mora biti državljanska dolžnost, ljubezen do domovine in kralju dana prisega. Zgodovina ogrskih Srbov je tesno zvezana

z zgodovino Ogrske. Če generacije srbskih rodovin žive tu že odnekaj. Srbski cerkveni dostojanstveniki so ogrske Srbe vedno opozarjali, naj ostanejo zvesti deželi. Habsburška dinastija je vero Srbov in nje šolsko avtonomijo vedno varovala in pospeševala nje razvoj. Vočigled tem dejstvom bi bilo vsako zanemarjenje v vojni službi največja nevaležnost in izdaja domovine, grehi, ki se jih mora izogibati vsak Srb. — S pozivom na vse Srbe, ki se ne nahajajo v vojni, da naj tudi oni store svojo dolžnost napram domovini, se končuje potem pastirsko pismo z izjavo, da bodo ogrski Srbi zvesto služili svojemu vladarju.

POZIV NA DUNAJSKO UČITELJSTVO.

Kakor poroča korespondenčni urad, je izdal dne 6. t. m. poseben odbor na dunajsko učiteljsvo oklic, ki ga v njem pozivlja, da naj se učitelji takoj prostovoljno prilgase za mladinsko skrb pri načelnikih pristojnih krajin šolskih svetov. — Učiteljsvo se je seveda takoj odzvalo temu pozivu.

IZVEŽBANJE SLUŠATELJEV IN SLUŠATELJIC VISOKIH ŠOL V SANITETNI SLUŽBI.

Uradni list »Wiener Zeitung« objavlja odobro ministra notranjih zadev šefom političkih deželnih oblasti glede izvežbanja in uporabe visokošolcev in slušateljic visokih šol v prostovoljni sanitetni službi.

USTANOVITEV SKUPNEGA OSREDNJEGA ZAZNAMOVANEGA URADA AVSTRIJSKE DRUŽBE »RDEČEGA KRIŽA« IN DRUŽBE »RDEČEGA KRIŽA« V DEŽELAH OGRSKE KRONE.

Njegova c. in kr. Visokost, gospod nadvojvoda Franc Salvator, namestnik protektorja družbe »Rdečega križa« v Avstro-ogrski monarhiji, je naročil zaradi z Najvišjega mesta odredne mobilizacije takojšnjo ustanovitev skupnega osrednjega zaznamovalnega urada avstrijske družbe »Rdečega križa« in družbe »Rdečega križa« v deželah ogrske krone. Skupni osrednji zaznamovalni urad ima namen: 1. da posreduje poročila o bivanju ranjenih in obolelih članov lastnih ter eventualno zaveznih armad in mornaric ter o značenju njih ranitev in obolenj; 2. da posreduje poročila o bivanju ter o ranitvah ali obolenjih vojnih ujetnikov in padlih članov sovražnih armad in mornaric; 3. da zbira in izroča, oziroma zaznamuje in posreduje izročanje identitetnih znakov in efektov umrlih ali padlih članov sovražnih armad in mornaric. Občevanje s pozvedujočim občinstvom tuzemstva, podajanje pisemenih informacij o ranjenih in bolnikih lastne armade, kakor posredovanje občevanja v bolnišnicah nastanjenih bolnikov in ranjencev z njih svojci pa ni naloga skupnega osrednjega zaznamovalnega urada, temveč informacijskega biroja, ki ga ustanovi avstrijska družba »Rdečega križa« in družba »Rdečega križa« v deželah ogrske krone. Podlaga poslovanja tega biroja bodo podatki, ki jih podaja skupni osrednji zaznamovalni urad.

STALNI APROVIZACIJSKI ODSEK V LJUBLJANI.

Ljubljanski občinski svet je izvolil stalni aprovizacijski odsek, ki je njega član tudi občinski svetnik tovariš Anton Likozar, nadučitelj v Ljubljani. Ta odsek ima na razpolago občinski kredit do najvišjega zneska 100.000 K. — Sodelovanje tovariša Likozarja v tem odseku je vrlo uspešno, ker sloni na bogatih življenjskih izkušnjah. Saj se je tovariš Likozar kot narednik v ženijskem polku leta 1878. udeležil okupacije Bosne in Hercegovine v prvih četah od Broda do Sarajeva, boreč se v ognju pri Kozni, Maglaju, Zepču in Han-Belalovaču ter pri zavzetju Sarajeva. Vsega skupaj je bil v vojni 22 mesecev ter je prebil vse vojne napore s pravo junaško žilavostjo.

RESEN OPOMIN VLAGATELJEM.

C. kr. deželno predsedstvo v Ljubljani objavlja naslednji vladni razglas: Vlada, kakor tudi hranilnice so z opevanimi razglasi dale prebivalstvu zagotovilo, da v hranilnicah naloženi denar ni na noben način izpostavljen nevarnosti, da bi se izgubil.

Vobče je prebivalstvo z vzorno preudarnostjo ostalo popolnoma mirno ter spoznalo v sedanjih razmerah za popolnoma potrebno in koristno naredbo, da se namreč omeji izplačevanje vlog, kakor

so to hranilnice smatrale za potrebno. V posameznih okrajih pa baje vlagatelji zahtevajo od hranilnic večja izplačila. Zaradi tega popolnoma neosnovanega in pri tem lahko vznemirljivega navala vlagateljev smatra notranje ministrstvo za potrebno, zopet izjaviti, da varnost vlog v hranilnicah kakor tudi pri drugih uglednih zavodih ni nikakor v nevarnosti. Seveda se more denar le polagoma dobiti, ker zaradi vpoklicanja k vojnim datjavam jako primanjkuje potrebnih uradnikov, in ker mimogrede tudi drugi tehnični, posebno prometotehnični povodi (omejitev železniškega in poštnega prometa) jako otežkujejo hranilnicam, da ne morejo popolnoma in takoj zadoščevati nujnim zahtevam vlagateljev. Skrb vseh in torej tudi hranilnic mora samoposebiti biti, preskrbeti z zadostnimi gotovimi sredstvi predvsem one, ki so vpoklicani k vojaškim datjavam. Kakor hitro se bo zadostilo tej hitri in najnujnejši potrebi, je premagana največja napetost. Potem pa ne bo nobenih posebnih težkoč več za izplačevanje, ki se bo zahtevalo zaradi resničnih potreb in ki se bo polagoma vršilo.

V teh resnih časih bo gotovo vse prebivalstvo naše monarhije pokazalo svojo ljubezen do domovine in svoj visoki čut solidarnosti, in sicer predvsem s tem, da ne bo po nepotrebnem in prenaloma zahtevalo, da se ravno zdaj mobilizirajo plačilna sredstva, ki so na razpolaganje. Tako prenaljena zahteva otežkuje, da se končno posreči financiralna mobilizacija, ki tvori en del, in sicer ne nebvstven del vojaške mobilizacije.

Zaradi tega bi bilo nepatriotično, če bi kdo čez svojo potrebo dvigal svoj denar, ki itak ni v nevarnosti, pod pretvezo, da ga spravi v varnost, ter ga s tem odtegoval onim, ki morajo svoje življenje tvegati za domovino, torej tudi zanj. Nihče, ki ima kaj čuta skupnosti, ne bo dopustil, da bi šli njegovi sodržavljani popolnoma brez sredstev v vojno, dočim leži njemu doma popolnoma brezkoristno preveč gotovine iz popolnoma neopravičene in egoistične strahopetnosti! Oni, ki je oproščen vojne datjave, bo imel še dovolj časa in prilike, da dobi potrební denar v slučaju potrebe. Kdor se obzirno in pametno vzdrži dviganja hranilnih vlog, vrši pač le najmanjšo pripomoč, ki jo mora vršiti pri vojnih predpripravih vsak posameznik, ki ostane doma.

Vlada more le opetovano zagotavljati, da varnost vlog zaradi vojne, kakor tudi zaradi moratorija nikakor ni v nevarnosti, in pozivlja vse, da opuste v sedanjih razmerah v popolnoma zaupanju v naše predobro izkušene denarne zavode vsak strah in da ne zahtevajo nezmiselno izplačila svojih, ne brezpogojno potrebnih prihrankov, ker bi to splošnosti le škodovalo.

ZA VOJAŠKE POTREBŠČINE.

Korespondenčni urad poroča: »Wiener Zeitung« priobčuje cesarsko odredbo, s katero se vlaga pooblašča, da dobi potom kreditnih operacij denarna sredstva za izdatke za izredne vojaške potrebščine povodom vojnih zapletljev, ne da bi se trajno obremenil državni zaklad. Na podlagi teh zahtev je sklenilo finančno ministrstvo za izvedbo državnih kreditnih operacij z avstrijskim konsorcijem pogodbo, s katero so se dala upravi potom lombardnega posojila, pokritega z blagajniškimi nakaznicami, sredstva za pokritje vojnih stroškov na razpolago. — Ogrska finančna uprava je sklenila podobno pogodbo z nekimi ogrskimi konsorcijem.

CESARSKO Povelje NA ARMADO IN MORNARICO.

Korespondenčni urad poroča: Njegovo ces. in kralj. Velikanstvo je izvolilo izdati na celokupno armado in mornarico sledeče povelje: Z navdušenjem hite vojni dolžnosti podvrženi vojaki vseh vojnih narodov pod zastavo in v bojne vrste. — Prej, kakor se je pričakovalo, so dosegle bojne sile vojno stanje. — Vlak izmed vojnih vrlih vojakov ve, da moramo odbiti sovraštva polni napad in da se borimo v zvezi z našim zmagoslavnim zaveznikom za pravično stvar. — Obdaja vas trdna vez zvestobe k vašemu Najvišjemu vojnemu poveljniku, k domovini. — Vi, moji vrli vojaki, pojdit z zaupanjem v težke boje, ki se nam obetajo. — Spominjajte se svojih očetov, ki so v neštetih bojih in viharjih visoko dvigali svoje prapore ter izvojevali zastavam sijajno zmago. Posnemajte jih v junaštvu in v vztrajnosti! — Pokazite sovražnikom, kaj lahko store od tople domovinske ljubezni navdahnjeni med sabo slozni narodi! — Bog vas blagoslovi, moji vrli bojovníki, in vas vodi k zmagi in slavi!

Pomoč kmetijstvu za časa vojne.

Kot pomožni delavci na kmetijah pridejo v vojni v poštev predvsem:

1. Dečki od 12. do 15. leta pod vodstvom starejšega, resnega moža, ki fante nadzoruje in je zanje nekako odgovoren. Pomagajo lahko taki dečki pri donašanju snopov, nakladanju in razkladanju, pri rezanju ali pripravi krme sploh, pri pobiranju krompirja, podavanju snopov k mlatilnicam. Lahko pa pomagajo tudi v kuhinji in v hlevih s tem, da donašajo vodo in druge potrebščine, da pometajo, nadzorujejo otroke itd.

2. Mladenci od 16. do 19. leta. Tudi ti so pripravi za zgoraj naštetu delu, pa tudi za težja opravila. Ravnotako kakor mlajši morajo biti tudi mladeniči te starosti pod strogim nadzorstvom, da se ne bodo ponoči okrog klatili, pijačevali in uganjali drugih nerodnosti. V to vrsto spadajo zlasti dijaki srednjih šol, katerih častna naloga bodi, da skrbe za red in da dajejo mlajši šolski mladini lep zgled.

3. Starejši ljudje. Tudi ti lahko opravljajo vsa zgoraj navedena dela, razentega pa so lahko tudi požarni in nočni čuvaji.

Vse te osebe so v prvi vrsti podrejene svojemu vodji ali nadzorniku skupine, potem pa krajevnim policijski oblasti, oziroma županu ali odboru, ki jih je županstvo ustanovilo v ta namen. Vsakega pomožnega delavca je treba po predpisih prilgati, delavni čas, meza in hrana se pa najbolje pred pričetkom dela pismeno določijo, da potem ne bo preprirov. Če pa nastane kak spor, ga najložje poravna z delodajalci vodja dotične skupine kot zastopnik nedoletnih mladih delavcev, ne da bi se kdo zatekal na sodišče. V ta namen naj starši ali varuhi dotične mladine vodje skupin pred odhodom na kmete pismeno pooblaste.

Nadzorujejo pa naj mlade ljudi, zlasti v nravnem oziru, da ne zahajajo v gostilnice, in se ne vdajajo pijači, da vrše svoje verske dolžnosti, da se sploh dostojno vedejo, poleg županstev zlasti tudi šolska vodstva, ki imajo tu lepo priliko, da skrbe za splošno blaginjo.

Prenočišča naj imajo mladostni pomožni delavci, če le mogoče, skupaj ali vsaj v večjih oddelkih, toda vselej pod nadzorstvom. Za spalnice se dajo uporabiti tudi šolske sobe.

Razpis jubilejske ustanove.

Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani razpisuje glasom sklepa zadnjega občnega zбора V. mesto Cesarja Franca Jožefa I. jubilejske ustanove za učiteljske sirote na Kranjskem v znesku letnih 80 K.

Pravico do te ustanove imajo:

1. učiteljeve sirote po očetu in materi;
2. učiteljeve sirote po očetu;
3. ako teh ni, učiteljeve sirote po materi.

Prošnje sprejema do 30. septembra t. l. tajnik Juraj Režek, učitelj v Ljubljani, Ključalničarska ulica. Odbor.

V blagor našemu kmetovalcu.

»Wiener Zeitung« je priobčila naredbo ministrstva za poljedelstvo obenem z ministrstvom za notranje stvari z dne 5. avgusta 1914., s katero se na podlagi cesarske naredbe z dne 5. avgusta 1914 odreja potrebno v zagotovljenje obdelovanja polja in dela žetve.

§ 1. določa, da mora v ta namen v vsaki občini, kjer goje poljedelstvo, župan nemudoma sestaviti žetveno komisijo. Služba članov te komisije je častna in ji ni smeti odkloniti.

§ 2. pravi med drugim, da ima žetvena komisija skrbeti za to, da se delo žetve in obdelovanje polja izvrši pravočasno in primerno.

Glasom § 4. so vse v občini navzoče osebe moškega in ženskega spola obvezane, da na ukaz komisije vrše delo žetve in obdelovanje polja v občini. Od te dolžnosti so odvezani:

1. Osebe, ki stoje v javni službi, duhovniki, zdravniki, živinozdravniki, lekarnarji, babice in osebe, zaposlene pri negovanju bolnikov.
2. Tiste osebe, ki zaradi svojega zdravstvenega stanja niso sposobne za poljedelska dela, ki prihajajo v poštev.
3. Samostalni poljedelci in njih služabniki, vkolikor so na lastnem gospodarstvu zaposleni na delu iste vrste.
4. Lastniki gospodarskih, obrtnih in drugih obratov in njihovi nameščenci, vkolikor so neizogibno potrebni za zdrževanje obrata.
5. Lastniki in uslužbenci tistih podjetij, ki so na podlagi § 1. cesarske naredbe

z dne 25. julija 1914. drž. zak. št. 155, proglašena kot državno zavarovana.

Po § 7. je naloga komisije, da v služaju potrebe skrbi za pritegnitev vnanjih delavnih moči in da v ta namen čimprej stopijo v sporazumljenje s posredovalnicami za delo, s komisijami za oskrbovanje služeče mladine, z vodstvi zavetišč, s predstojništvij obrtnih združenj itd.

§ 9. določa: Proti sklepom žetvene komisije ni nikake pritožbe. Politiška okrajna oblast vrši nadzorovalno pravico nad izvajanjem te navedbe in more torej posebno odredbe župana in komisije izpreminjati ali razveljavljati.

Glasm § 10. kaznuje politiška okrajna oblast neizpolnjevanje določb te naredbe po ministrski naredbi z dne 30. septembra 1857, drž. zak. št. 198.

Tovariše in tovarišice nujno prosimo, naj o tej naredbi takoj obvestijo naše kmetovalce, oziroma njih svojece, da si bodo vedeli pomagati.

Poziv vsemu slov. učiteljstvu.

V Ljubljani smo osnovali permanentni učiteljski pomožni odbor, ki se je dal »Rdečemu križu« popolnoma na razpolago in ki bo organizoval in vodil vsako pomožno akcijo med člani in članicami naših organizacij, ki jo bo od njega zahtevalo in smatralo za primerno vodstvo »Rdečega križa«.

Pozivljamo tem potom vse tovariše in tovarišice, naj se pridružijo tej naši pomožni akciji in se v ta namen prijavijo pri predsedniku podpisanega odbora, tovarišu L. Jelencu, Franciškaška ulica 6, I. nadstropje na levo, ki bo potem imena priglašeni javil vodstvu »Rdečega križa« in jim sporočil odkazano jim nalogo.

Na delo za naše junake, za slavo, moč in čast domovine!

PERMANENTNI UČITELJSKI POMOŽNI ODBOR.

Zborovanje Zveze avstrijskega slovenskega učiteljstva v Levovu.

Dnevi od 22. do 26. julija 1914 so bili lepi dnevi za avstrijsko slovensko učiteljstvo, krasni naši prazniki. V teh dneh se je vršil v Levovu IV. občni zbor Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji, I. vseukrajinski shod narodnega učiteljstva z vseh ukrajinskih zemelj in slavje stoletnice rojstva ukrajinskega ljubljena, genija Tarasa Sevčenke.

V lepih prostorih ukrajinske osrednje učiteljske organizacije »Vzajimna Pomoč halyckych i bukovynskih učiteliv i učitelok« se je zbral dne 23. julija t. l. ob 9. uri dopoldne odbor Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji na svojo sejo. Bili so navzoči: predsednik M. Hajny, namestniki: Peter Skalický, Stanislav Nowak, Marjan Jakymovsky, tajnik Jos. Zavada, blagajnik Ivan Stransky in odborniki: L. Jelenc, Jan Ludvíček, Bohdan Skala, Jos. Smrtka, Gabriel Stalmach in Božena Zelinkova. Navzoča sta bila tudi državni poslanec Konečný in deželni poslanec moravski J. Havlik. Po predsednikovem pozdravu je prišlo obširno temeljito in zanimivo tajnikovo poročilo, ki se je z velikim odobravanjem vzelo na znanje. Pri blagajnikovem poročilu se je vnela daljša debata; sprejet je bil predlog, da se zviša z letom 1916 članarina od 10 na 15 h od vsakega člana in se določi nagrada predsedniku in tajniku.

Nato je prišlo poročilo tovariša Bohdana Skale: »Sjezd učiteljstva slovenskeho a evropskeho v Praze v l. 1915.« Po lepem in temeljitim poročilu in stvarni debati, v katero so posegli skoraj vsi odborniki, se je sklenilo, da se vrši shod vsega evropskega učiteljstva vseh narodnosti v Pragi meseca avgusta 1915.

Prav zanimivo je bilo poročilo Jana Ludvíčka o manjšinskih šolah na Dunaju.

Po tem poročilu se je prekinila seja ob eni uri in se nadaljevala ob 2. in pol. Na popoldanski seji se je sklenilo, da se izda »Vestnik Ustředny — Slovanska pedagogička biblioteka«. Na predlog tovariša Skalického se izroči delo izvoljenemu subkomiteju.

O ustanovitvi učiteljskega morskoga kopaljšča ob Adrijji poroča koleginja Zelinkova. Na podlagi zanesljivih podatkov, ki jih je dobila od tovariša Pasića v Pazinu, predlaga, da se ta misel opusti za sedaj, ker bi bili stroški tako ogromni, da jih Zveza ne zmore. Predlog je bil sprejet.

Potem je prišlo poročilo: »V katerem stadiju se nahaja regulacija učiteljskih plač po posameznih deželah«. Poročali so: Skala, Havlik, Jušyncuk, Zajic, Nowak, Jakymovsky in za avstrijske južne dežele L.

Jelenc. Sprejeti so bili predlogi, da se deluje na to, da se porabijo državni preodkaz iz malega finančnega načrta v prvi vrsti za regulacijo učiteljskih plač, da se posreduje pri centralni vladi, da izvrše čimprej posamezni deželni zbori regulacijo in da učiteljstvo vztraja pri zahtevi o izpremembi § 55., drž. šol. zakona.

Nato je prišel v razpravo predlog tovariša Kam. Buzeka, da se izpremene nekateri §§ načrta državnega šolskega zakona, ki ga je izdelala Zveza. Predlog se izroči v poročanje poročevalcu o načrtu šol. zakona, tovarišu Skalickemu.

Tovariš Smrtka poroča o poslovniku »Skupnega odbora« z Lehrerbundom ter pripomni, da odbor ne deluje, ker se Lehrerbund ne strinja z določili poslovnika, ki jih zahteva Zvezin odbor. Odboru se naroča, da se še dalje pogaja z Lehrerbundom in izkuša doseči skupno delo in skupni nastop v skupnih zadevah.

Po poročilu tovariša Nowaka o »Učiteljski pragmatiki« zaključil predsednik sejo ob pol 8. uri zvečer.

Drugi dan 24. julija ob 8. uri zjutraj se je nadaljevala seja. Določil se je dnevni red za delegacijsko sejo in sestavila kandidatna lista za novi odbor.

Ob pol 10. uri se je nato sešla v Narodnem domu delegacija na svojo sejo. Severne avstrijske slovenske učiteljske organizacije so bile polnoštevilno zastopane po svojih delegatih, avstrijske južnoslovenske učiteljske organizacije pa je zastopal tovariš Jelenc. Po lepem predsednikovem otvorilnem govoru je pozdravil v navdušenem govoru podpredsednik osrednje ukrajinske učiteljske organizacije tovariš Stransky iz Levova in še neki drugi ukrajinski tovariši.

Nato je sledilo predsednikovo, tajnikovo in blagajnikovo poročilo in res lepi in zelo zanimivi referati:

Delavni program Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji v prihodnji dobi. Poročevalci: Skalický, Nowak in Jakymovsky.

Shod slovenskega in evropskega učiteljstva v Pragi l. 1915. Poročevalc Smrtka.

Dalje so bili odobreni vsi predlogi, ki jih je bil sprejel odbor in v njegovem imenu priporočal v sprejem tovariš Skala.

Slednjič se je vršila volitev novega odbora. V prihodnji upravni dobi 1914/15 bi moralo po Zvezinih pravilih prevzeti predsedstvo avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo. A ker se vrši v prihodnjem letu 1915. slovanski in evropski učiteljski shod v Pragi, predlaga tovariš Jelenc, naj obdrža predsedstvo tudi v prihodnji dobi 1914/15 tovariši Čehi. Enako izjavo je podal v imenu ukrajinskega učiteljstva tovariš Jakymovsky, ki bi za Jugoslavi morali prevzeti predsedstvo. Izjava obeh delegatov se je vzela na znanje, zato je bilo izvoljeno dosedanje predsedstvo; tudi v odboru so ostali isti člani, le tovariš Opašić je bil nanovo izvoljen.

Po sklepem govoru zaključil predsednik delgacijsko sejo ob 2. uri popoldne. Popoldne istega dne smo ogledovali mesto Levov in njegove znamenitosti. Posebno nas je zanimal ukrajinski »Narodni muzej«.

Krasno je uspel prvi shod vsega ukrajinskega učiteljstva dne 25. in 26. julija 1914.

Velika dvorana v Narodnem domu je bila že pred 9. uro natlačeno polna inteligentnega ukrajinskega učiteljstva z vseh ukrajinskih pokrajin. Navzočih je bilo mnogo gostov in več ukrajinskih državnih poslancev.

Predsednik Jakymovsky otvori shod in govori pozdravni govor. Nato so pozdravili shod: predsednik Zveze slov. učiteljstva v Avstriji, tovariš Hajny; v imenu čeških učiteljskih organizacij tovariš Skalický; v imenu avstr. jugoslovanskega učiteljstva tovariš Jelenc; slednjič govori ukrajinski državni poslanec in odposlanec ukrajinskega učiteljstva. Vsem govornikom so se prirejale velikanske ovacije.

Po pozdravah se je prešlo na dnevni red. Poročila so se vrstila po vzporedni, ki ga je prinesel »Učit. Tovariš« v 28. štev. Ob pol 2. uri popoldne se je prekinilo zborovanje in nadaljevalo drugi dan ob 9. uri dopoldne in zaključilo po dovršenem dnevnem redu ob 3. uri popoldne.

Pri vseh poročilih je bila dvorana oba dneva natlačeno polna. Občudoval sem na tem zborovanju vztrajnost in temperamentnost ukrajinskega učiteljstva.

V soboto zvečer ob pol 9. uri se je vršil v veliki dvorani Narodnega doma velik slavnostni koncert v proslavo 100letnice rojstva ukrajinskega pesnika in pisatelja, narodnega proroka, velikega Tarasa Sevčenke. Koncert je uspel najlepše. Slavnostni govor je govoril tovariš Jakymovsky, v katerem je opisal življenje in bitje ter delovanje rusinskega ljubljena Sevčenke.

Po koncertu je bil komers v hotelu »Narodna hostinica«.

Nagli sod.

Javnost je obveščena o tem povelju: C. in kr. vojaško poveljništvo v Gradcu. Prez. št. 8349.

Nagli sod.

V Gradcu, dne 7. avgusta 1914.

V zmislu § 434. zakona z dne 5. julija 1912. o vojaškem kazensko-pravnem postopanju za domobranstvo razglasim:

NAGLI SOD

radi hudodelstva zapeljavanja ali pripomaganja h kršenju prisežene vojaške službene dolžnosti za vojaški teritorialni okoliš Gradec, to so kronovine: Štajersko, Koroško, Kranjsko, Primorsko s pokneženo grofijo Gorico in Gradiško.

Vsakdo se vsled tega kar najresneje svari, kako tako hudodelstvo zagrešiti ker pride vsakdo, ki odslej naprej kako tako hudodelstvo zakrivi, pred nagli sod ter se bo kaznoval s smrtno kaznijo ustrelnjenja.

To povelje se izda vsem vojaškim in domobranksim poveljništvom, kakor tudi namesinjama v Gradcu in Trstu, deželni-ma vladama v Celovcu in Ljubljani v zakonito razglasenje.

Mattanovich m. p.

G. M.

To povelje so razglasile vse zgoraj imenovane oblasti s pristavkom, da so se z ukazom vsega ministrstva z dne 25. julija 1914., drž. zak. št. 164, postavile civilne osebe, ki so se zakrivila gori označene-ga kaznivega dejanja proti vojskini moči države, pod vojaško kazensko sodno oblast.

Slovensko učiteljstvo v interesu splošne koristi nujno pozivljamo, naj tolaži ljudstvu vsebino tega povelja, da se prepreči iz vsega početka vsako kaznivo dejanje ter tako od posameznika in skupnosti odvrne vsaka nesreča. To zahteva ljubezen do domovine in do naroda!

Matere, ki imajo svoje otroke rade, jim dajo za okrepljeno dobroga mleka s Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo.

Kathreinerjevo se po slovenskem Kathreinerjevem načinu pripravja iz najboljšega sladu in je že 23 let zdravniško priznana krepliva pijača.

Pri nakupu se mora vedno izrecno zahtevati pristna Kathreinerjeva in za prilih zavojih s silko župolka Kneippa.

Slavna šolska vodstva.

ki so naročila v Učiteljski tiskarni šolskih tiskovin, prosimo potrpljenja, ker jim ne moremo ustreči sedaj takoj s pošiljativjo naročenih stvari. Pošta v sedanjih dneh ne sprejema pošiljatev v zavojih nad 5 kg; kakor hitro se pa poštne pošiljatev prenarede, bomo pohiteli z razpošiljanjem. Ona šolska vodstva, ki so v bližini Ljubljane, lahko pošljejo po naročeno blago, ki je že pripravljeno.

Kranjske vesti.

—r— Iz ljudskošolske službe. C. kr. okrajni šolski svet v Krškem je imenoval Leopolda Namorša za provizoričnega učitelja na petrazrednici v Cerkljah. — C. kr. deželni šolski svet kranjski je imenoval def. učitelja v Radomljah Antona Krištofa za nadučitelja na isti šoli in def. učitelja v Robu Alojzija Koprivca za nadučitelja v Selcih; def. učitelja v Kuteževem Franca Starmana je prestavil na lastno prošnjo v Orehovico; učiteljico v Št. Gothartu Franciško Slapar-Grošeljevo v Olševku in Frančiško Pogačar iz Bukovice v Mavčice. — C. kr. okr. šolski svet v Logatcu je imenoval Leopoldino Leskovočovo za prov. učiteljico na Vojskem. — Štirirazrednica v Št. Petru na Krasu je razširjena v petrazrednico. — Deželni šolski svet je ime-

noval nadučitelja Ivana Grada za nadučitelja na šestrazrednici v Mostah pri Ljubljani. Na to šolo so bili še imenovani nadučitelj v Polhovem Gradcu Ivan Čepin in definitivni učitelj v Št. Petru pri Ljubljani Ivan Arnsšek. — C. kr. deželni šolski svet kranjski je imenoval provizorično učiteljico na ljudski šoli v Postojni Ivano Dearingi za definitivno učiteljico istotam; provizorično učiteljico v Dobrem polju Karolino Klečevič in suplentinjko na ljudski šoli na Viču Hermino Petchetovo za definitivno učiteljico na šestrazrednici v Mostah pri Ljubljani. Nadalje je bila premeščena Terezija Škuljeva iz Šmarja v Moste. Službo sta zamenjali Marija Likarjeva v Št. Rupertu in Marija Brolihova v Telčah.

—r— Tečaj v svrhu pomožnega sodelovanja pri strežbi bolnikov in v javni zdravstveni službi. Po vzoru že uvedeni-tečajev za pomožne bolniške strežnice se namerava ustanoviti tečaj za strežnice, ki se naj jih udeležijo medicinci prvih semestrov in pa slušatelji drugih fakultet; oziroma visokih šol. Dalje naj se usposobljeni kandidati medicine izvežbajo v svrhu pomožnega sodelovanja v javni zdravstveni službi, posebno pri odvratanju epidemij, da v slučaju potrebe lahko sodelujejo v tej važni panogi javnega zdravstva. — Zaradi tega se vabijo doma bivaajoči medicinci in drugi visokošolci, ki niso bili vpoklicani v vojaško službo, da se predstavijo v zdravstvenem oddelku c. kr. deželne vlade, kjer se sprejemajo priglasil vsak dan od 10. do 12. dopoldne in kjer je dobiti tudi nadaljna pojasnila. Na podlagi priglasitev se bo ukrenilo vse potrebno glede teh tečajev.

—r— Dom na Vrščicu je zatvorjen zaradi ustavljenega prometa in vladajočih razmer. Tako razglasa Kranjskogorska podružnica Slovenskega planinskega društva.

—r— Neobdačeni sladkor za čebelnog jesensko pitanje se bo oddajal okrog sredine septembra. Naročila sprejema Slovensko osrednje čebelarstvo društvo v Ljubljani do 31. avgusta t. l. Pri naročilu se mora različno pisati: priimek, krstno ime, bivaališče, davčni okraj, zadnje pošto, železniško postajo, število panjev in množino sladkorja (ne več kot 5 kg za panj). Razpošiljal se bo neobdačeni sladkor le v vrečah po 50 in 100 kg, zato naj sosednji čebelarji ali podružnice naroče skupno. Le čebelarji, ki pri naročilu naznanijo, da pridejo osebno po sladkor v Ljubljano, dobe tudi manjšo množino. Cena se naznani v kratkem.

—r— Izdajanje lista »Slovenski Branik« je državna oblast ustavila. Ustavila je tudi izdajanje »Slovenskega Ilustrovanega Tednika«. Oba lista je tiskala Učiteljska tiskarna.

—r— Ljudska knjižnica Narodne čitalnice v Kranju ostane do preklica zaprta. Vsi oni, ki imajo knjige izposojene in jih še niso vrnili, se nujno prosijo, da jih takoj prinesejo nazaj.

—r— Razpis učiteljske službe. Na enorazredni ljudski šoli v Blagovici v okraju Kamnik se razpisuje učiteljska služba z zakonitimi prejemki in sicer z omejitvijo na moške prosilce v stalno nameščenje. — Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj vlagati do 10. septembra 1914. — V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščeni prosilci morajo z zdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Štajerske vesti.

—š— Iz Gornjega grada poročajo: »Slovenskemu Narodu«. Okrajni šolski svet gornjegrajski je ukazal nekemu tu-okrajnemu slovenskemu vodstvu, ki ni rešilo nemškega dopisa od sodnije, češ, da slovenski uraduje, do mora dotični dopis na vsak način rešiti.

—š— Iz Celja nam poročajo: V četrti preteklega tedna se je vršilo po mestu splošno nabiranje za »Rdeči križ«. Ti darovi so šli za mestno podružnico »Rdečega križa«. Obenem je uredila okoliška podružnica »Rdečega križa« ponk za obvezovanje in sploh oskrbo ranjenecv, ki se vrši ob večerih v »Narodnem domu«. Obiskuje ga veliko število gospa in gospodov iz vseh mestnih slovenskih družabnih krogov.

—š— Poučni tečaj. Na deželni viničarski šoli v Silberberu pri Lipnici se vrši od 2. do 5. septembra praktični in teorični tečaj o spravljaju in prodajanju sadja. Prijave na ravnateljstvo pod običajnimi pogoji.

—š— V letovišču Rogiški Slatini se bo glasom sklepa Štajerskega deželnega odbora sezona ob znižanih cenah nadaljevala. Promet na lokalni železnici Grobelno - Rogatec je ostal neizpremenjen.

Goriške vesti.

—g— **Zaključek gospodinske šole.** Pretekli petek je bil zaključek italijanski oddelek gospodinske šole, ki se je vršila na deželni kmetijski šoli v Gorici.

—g— **Občni zbor Goriškega kmetijskega društva,** ki je bil prvotno določen na 6. t. m., se je preložil na nedoločen čas.

—š— **Slovenski odsek** Deželnega pomožnega društva Rdečega križa v Gorici je sestavljen tako: Bežek Viktor, c. kr. ravnatelj slovenskega moškega učiteljskega, Fon Josip, državni in deželni poslanec, Ipavec Andrej, c. kr. profesor, dr. Kobal Ignacij, katehet in stolni vikar, Kopač Jernej, tvorničar, dr. Novak Ivo, odvetnik, dr. Josip Srebrnič, profesor bogoslovja. Slovenski odsek razvija najživahnijo in uspešno delavnost.

—g— **Ravnateljstvo c. kr. slovenske državne gimnazije v Gorici** je izdalo oclik na svoje učence, v katerem pravi: V teh usodepolnih časih kliče sveta dolžnost tudi vas, ljubi učenci, da sveto služite sveti domovini. I. Na kmetih pomanjkuje sedaj delavec. Vi, ki ste v mestih in trgih doma in nekoliko starejši, prosite svoje starše, oziroma njih namestnike, da naj vas pošiljajo ven na kmete, kjer se poprimite vsakega kmetijskega dela, ki je primerno vašim telesnim močem. II. Podpirajte — in to storite vsi — »Rdeči križ«, ki zbira darove za vojake, v boju za domovino ranjene ali obolele. Ravnateljstvo bo pobiralo te darove vsak dan od 9.—10. ure v pisarni ali pa sprejemalo po pošti ter jih naposled z imenikom darovalcev oddalo tukajšnjemu deželnemu pomožnemu društvu »Rdečega križa«. Pomagajte, dragi moji učenci, iz ljubezni do Boga, iz ljubezni do domovine, iz ljubezni do bližnjaka! — Vladni svetnik dr. J. Bezjak.

—g— **Dne 7. t. m. so pokopali v Gorici** tov. Antona Klanjščka, vpok. nadučitelja. Doživel je starost 65 let. Pred par dnevi ga je zadela kap; umrl je v tukajšnji bolnišnici. Doma je bil iz Št. Ferjana. Služboval je na Štajerskem. Bil je vrl mož in zgleden učitelj. Naj počiva v miru!

Splošni vestnik.

Cesar časopisju. Korespondenčni urad poroča: Njegovo Veličanstvo cesar je blagovolil izraziti svoje živo zadošččenje nad postopanjem časopisja Avstrije in Ogrske v sedanji evropski krizi, ki kaže pravilno patriotično razumevanje. Njegovo Veličanstvo je zunanega ministra grofa Berchtolda pooblastilo, da to sporoči splošni javnosti.

Odgoditev in prekinjenje izvršitve kazni na prostosti in možnost oprostitve od kazni. »Wiener Zeitung« priobčuje cesarsko naredbo z dne 7. avgusta o odgoditvi in prekinjenju izvršitve kazni na prostosti in Najvišje cesarsko lastnoročno pismo na justičnega ministra: Glasom Moje odredbe z današnjega dneva je izvršitev kazni na prostosti odložiti ali prekiniti, v kolikor te kazni ne presegajo 6 mesecev in jih imajo odsedeti osebe, ki so glasom razglašene o mobilizaciji obvezani, službovati v skupni vojski, domobranstvu ali črni vojski. Imam namen, da odpustim tem osebam kazni na prostosti ali še neizvršeni ostanek teh kazni, če bodo svoje vojaške dolžnosti zvesto izpolnile.

Razredna loterija. Dunaj, 1. avgusta. Glede na vprašanja občinstva se izjavlja, da vojni dogodki igralnega načrta razredne loterije nič ne izpremeni. Zrebanje IV. in V. razreda se izvede ob določenem terminu, dobitki se izplačajo ob določenih rokih.

Koliko podpore dobijo družine vpoklicanih vojakov? Žena dobi na dan 1 K 20 v, otroci pod 8. letom po 60 v. Ako je vpoklicani imel starše in jih podpiral, dobe tudi po 1 K 20 v dnevno. Vsi otroci, stari nad 8 let, dobe po 1 K 20 v dnevno. Podpore se plačujejo vnaprej vsakega 1. in 16. v mesecu.

Pazite najstrožje na vse tuje osebe, ki pridejo v občino, zlasti pa na one, ki se sumljivo klatijo okolo javnih poslopij, brzjavov, železnic in drugih v vojaškem oziru važnih naprav. Vsako tako osebo naj se ustavi in od nje zahteva, da se legitimira. Pri najmanjšem sumu, da more biti dotičnik nevaren javni in zasebni lastnici ter vojaškim interesom, naj se ga takoj prime in odvede na najbližjo orožniško postajo, slučajno ga je internirati na varnem kraju toliko časa, dokler ne pridejo orožniki. Kot načelo naj velja, da se nobenega tujca v občini ne sme pustiti toliko časa brez nadzorstva, dokler se ni izkazal, kdo je in od kod, da je nesumljiv. Nikogar naj ne premoči boljša obleka ali pa ljubeznivi laskajoči se nastop. Patriotična dolžnost vsakega je, po svojih močeh pripomoči, da se domovina zavaruje in brani. Zaradi tega naj občinstvo samo pazi na vse, kar se v občini in po raznih krajih

izrednega godi. Po naši domovini se klata nekaj sumljivih, prav nevarnih elementov, ki imajo sovražnikov nalog, vzemirjati prebivalstvo in škodovati javnim napravam, zlasti železnici in pa zbirajoči se armadi. Take zločince se bo naredilo neškodljive, ako vsak občan stori svojo dolžnost in s skrajno pazljivostjo pripomore do tega, da se jih pravočasno prime. Končno še omenjamo, da ni izključeno, da se bo v bodočih dneh tuintam videl kak zrakoplov. Vsakdo, ki tako zračno plovilo opazi, naj takoj naznani glavarnstvu ali pa najbližji orožniški postaji. Ko bi se zračno plovilo spustilo na tla, naj se dotične osebe takoj prime in pa reči, ki bi jih imeli s seboj, toliko časa zadrži, dokler ne pride na lice mesta orožništvo ali pa vojaštvo. — V interesu splošne koristi je, da tovariši in tovarišice naše ljudstvo takoj o tem poučite!

Razglas. Kdor naznani ali izsledil posškodovalec brzjavov, oziroma telefonskih prog, dobi po izvršeni obsodbi storilca nagrado 400 kron. C. kr. poštno in brzjavovno ravnateljstvo.

Izjemne določbe v pravnih zadevah. »Wiener Zeitung« razglašča cesarsko naredbo glede izjemnih določil pri postopanju v meščanskih pravnih zadevah, tičočih se vojaških oseb in njim enakih. Odredba ima namen varovati vpoklicane proti eksekuciji, zaradi katere se jim odvzame posest premakljivih stvari ali uživanje plače.

Državni zakonik od 3. avgusta t. l. prinaša cesarsko naredbo, s katero se prepoveduje priobčevanje vesti v listih o oboroženju moči Nemčije.

Socialistični poslanec — pristovoljec v armadi. Korespondenčni urad poroča: Kako globoko je prodrlo med socialnimi demokrati spoznanje o potrebi državne obrambe, priča dejstvo, da se je glasom poročila dunajske »Reichsposte« javil pristovoljno za vojaško službovanje tudi socialistični moravski deželnozbornski in bivši državnozbornski poslanec Niessner.

Vplačevanje davka za časa vojne. V nekaterih krogih prebivalstva je razširjeno napačno mnenje, da se davki med vojno ne bodo pobirali. Finančna ravnateljstva razglašajo, da ni nobene izpremembe glede zapadlosti in dolžnosti vplačevanja ter da je s cesarsko naredbo od 1. avgusta t. l. izdani moratorij odložitve izpolnitve plačil. Plačati se morajo pridobinski dohodniki in rentni davki, ki so zapadli dne 1. junija in 1. julija in koncem julija in vsakega poslednjega meseca zapadli zemljiški in hišni davki, da se izogne eksekuciji in da ni treba plačati obresti, seveda po zapadu roka. Ako plačilni nalog za leto 1914. še ni dostavljen, se ima vplačati po izmeri prejšnjega leta. Prebivalstvo mora biti na jasnem, saj je pokazalo svoj patriotizem v tem izrednem slučaju, da država, ki jo čakajo sedaj velike finančne zahteve, ne more pogrešiti svojih rednih davčnih dohodkov. Patriotična dolžnost državljanov je, da kolikor mogoče hitro plača dolžne davke, pristojbine in druge vloge.

Bombardiranje v vojni. Po mednarodnem pravu se smejo za vojne bombardirati samo utrjena mesta, vasi in stavbe. — Preden se začne obstreljevanje, mora poveljnik poizkusiti vse, kar je v njegovih močeh, da obvesti mestno poglavarstvo. Pri obstreljevanju je paziti na to, da se po možnosti prizanaša stavbam, ki so namenjene bogoslužju, umetnosti, znanosti in dobrotlosti, potem bolnišnicam in pa shrambam za ranjence, izvzemši, ako se porabljajo take stavbe za vojne namene. Dolžnost prebivalcev obleganih mest pa je, da zaznamujejo take stavbe z vidnimi znamenji, katere je treba prej naznaniti onim, ki oblegajo.

Vojni ujetniki. V današnjih vojnah se smatra vojno ujetništvo kot sigurnostni zapor na škodo življenja, zdravja in imetja ujetega sovražnika. Vojskujoča se država sme z ujetniki storiti vse, kar se ji zdi potrebno, da ti ne pobegnejo. Lahko jih uporabi za pristojna dela, vendar pa mora skrbeti za njihovo telesno vzdrževanje na način, ki odgovarja stanju, ki so ga zavzemali ujetniki v svoji vojski. Ujeti častniki morajo dobivati tudi svojo plačo, ki jo mora njihova vlada potem povrniti.

Ogrski slušatelji medicinskih študij za postrežbo ranjencev in bolnikov. »Budimpester Korrespondenz« javlja: Poprečno večje število slušateljev budimpeštanske medicinske fakultete, ki znaša približno 3000 slušateljev, je pod orožjem. Od ostalih se jih je priglasilo do sedaj okoli 450 za prostovoljno postrežbo bolnih in zdravniško pomoč. Med temi so tudi druge narodnosti, posebno Rumuni.

Češko koč pod Grintavcem v Savinjskih planinah so tekom preteklega tedna zatvorili.

Mesto Berlin zgradi občinsko knjižnico, ki bo stala poldrug milijon mark. Zgradiati namerava tudi palačo za svojega župana, ki bo stala 300.000 mark. V knjižnici bosta začasno nameščena tudi zbirka slik in mestni arhiv. Berlin je štel meseca

aprila letošnjega leta 2.061.000 prebivalcev. Prebivalstvo nazaduje, kar provzročajo gospodarske razmere in draginja stanovani. Nasproti temu pa narašča okolica — Veliki Berlin.

Koliko bi veljala evropska vojna? Profesor dr. C. Richet je izračunil, da bi stala evropska vojna vsak dan 250 milijonov. Preživljanje čet bi stalo 50 milijonov, preživljanje konj 4 milijone na dan; plače na dan bi znašale 17 milijonov kron.

Razgled.

— **Zagrebska univerza** je obhajala dne 31. julija 50. leto svojega obstoja.

— **Dekliško šolstvo v Avstriji.** Na vseh avstrijskih gimnazijah je bilo začetkoma letošnjega šolskega leta 101.861 dijakov, med temi 5871 dijakinj. Dekliške liceje je obiskovalo na Nižjeavstrijskem 2878, na Kranjskem 342, na Zgornjeavstrijskem 405, na Solnograškem 107, na Štajerskem 211, na Koroškem 145, na Primorskem 1233, na Tirolskem in Predarljskem 311, na Češkem, z nemškimi učnimi jeziki 840, s češkimi učnimi jeziki 1409, na Moravskem, z nemškimi učnimi jeziki 658, s češkimi učnimi jeziki 301, v Šleziji 219, v Galiciji 939 in v Bukovini 1416 dijakinj. Vseh dijakinj na dekliških licejih je bilo 11.414.

Raznoterosti.

× **Pravila neprisljlene družabnosti.** Holandska kraljica Viljemina jako ljubi neprisljleno družabnost, ki pa mora imeti seveda gotove meje. Ko je kraljica nedavno izvedela, da se neka mlada dvorna dama pritožuje, da ne ve, kako naj se nasproti kraljici vede, ker na holandskem dvoru ni nobene gotove etikete kakor na drugih dvorih, je kraljica dotični dvornici poslala malo knjižico s tole vsebino: »Etiketna pravila ruske cesarice Katarine. Sedi, kjer ti je ljubo in če ti je ljubo, ne da bi se dal za to stokrat prositi. Odloži pred vratni klobuk in plašč, obenem pa tudi prevzetost in ponos. Vsak naj bo vesel, ne da bi postal šumen, zakaj ravno na tem se spozna zares izobražen človek, da se v veseli družbi ne izpobaži. Nihče naj ničesar ne ubije ali poškoduje, ker se s tem žali gospodinjski čut. Nihče ne sme preveč alj preglasno govoriti, da ne žali sosedovih ušes, nihče naj pa tudi ne šepeče, da drugim ni treba preveč napenjati sluha. Prepri naj se vodi brez ognja in strasti, in če je prepri provzročil majhno jezo, naj se ob slovesu popolnoma pozabi. Gostiteljev dom bodi nevtraln torišče, kjer ne sme biti zvijač in zahrbtnosti in škodoljnih prizadevanj.« Pod te vrstice se je kraljica podpisala, češ, ta pravila bi lahko veljala na vsakem dvoru, vsekakor pa veljajo na njenem.

Alkoholizem.

Zakanodajstvo proti alkoholizmu.

V letu 1912.—1913. je nastopilo zakonodajstvo proti alkoholizmu v mnogih državah. Najradikalnejše so nastopile Združene države v Severni Ameriki. Mnoge države imajo že sedaj prepoved, da se v njih ne sme alkohol niti izdelovati, niti točiti in prodajati. Toda tej prepovedi so se izognile s tem, da so kupovali alkohol drugod, kar je bilo dovoljeno. Sedaj pa se more tudi to prepovedati po zakonu Kenyon-Sheppard-Webbovom iz leta 1913. V Evropi je alkohol popolnoma prepovedan na Islandu. Od 1. januarja 1913 velja zakon, ki določa, da smejo obstoječe gostilnice prodajati alkoholne pijače še do 1. januarja 1915. Od tega časa je prepovedana prodaja alkoholnih pijač, toda le takih, ki imajo čez 2½% alkohola. Na Škotskem je bil lani sprejet zakon, ki daje od 1. 1920 nadalje občinam pravico, da glasujejo o podeljevanju koncesij. Glasovati se mora, če zahteva to najmanj 10% vseh h glasovanju opravičenih občanarjev. Na dan glasovanja morajo biti zaprte vse gostilnice. Ako se naj glasuje o zatvoritvi vseh gostilnic, mora biti navzočih 35% volilcev in za zatvoritev mora biti oddanih 55%. Zakon tudi določa, da lastniki zaprtih gostil-

nic ne dobe nikakršne odškodnine. — Novi zakon v Luksemburgu predpisuje, da se mora za otvoritev nove gostilnice plačati taksa 200—3000 frankov. V občinah, kjer pripada ena gostilnica že na 200 ali manj oseb, je taksa še enkrat tako visoka. V občinah, kjer pripada ena gostilnica na 150 oseb, se ne sme dati nobene nove koncesije. Gostilnice morajo biti zaprte ob 11. ur ponoči. Osebam, ki še niso stare 17 let, je prepovedano hoditi v gostilnice. — Na Danskem je v veljavi zakon, po katerem se ne da koncesija za vse življenje, temveč le za 5 let. Na vsakih 350 prebivalcev sme pripadati le ena gostilnica. Pri tem pa ne sme biti v nobeni občini število gostilnic večje kot je bilo 1. januarja 1912. Osebam, ki še niso dopolnile 16. leta, se ne smejo prodajati alkoholne pijače. — Na Švedskem je bil sprejet zakon, zaradi katerega so občine in država popolnoma neodvisne od dohodkov iz alkohola in ki daje občinam pravico, da pošiljajo v sanatorije pijance, ki ogrožajo javno varnost, ki ne skrbijo za žene in otroke ali pa ki so v breme rodovini. Razentega pripravljajo zakon, podobno omenjenemu na Škotskem. Italijanski parlament je sprejel zakonsko predlogo, da se ne sme podeliti nove koncesije v občinah, kjer pripada ena prodajalnica, vštevši pivo in vino, povprečno na 500 prebivalcev. Osebe, ki so bile dvakrat kaznovane zaradi pijanosti ali za delikt, izvršen v pijači, izgube za pet let volilno pravico in se črtajo iz seznama porotnikov. Osebam, ki niso dopolnile 16. leta, se ne smejo prodajati alkoholne pijače.

Alkohol in otroci.

Kako jako škoduje uživanje alkohola našim otrokom, posebno pa njihovem telesnemu zdravju, o tem je govoril priznani štrasburški profesor dr. Schlesinger na saksoskem kongresu za brezalkoholno vzgojo mladine sledeče: Otroški zdravnik in posebno šolski zdravnik zasledi alkoholizem in zastrupljenje pri otrocih na trojen način: kot podedovano degeneracijo pri otrocih pijancev, ki so čestokrat v telesnem, duševnem in нравnem oziru manj vredni; drugič kot pijanost nezgoda, ki je v otroški dobi smrtonesvarna; tretjič in predvsem kot kroničen, pravi alkoholizem pri opetovanem, več ali manj rednem uživanju manjših in celo najmanjših množin alkoholnih pijač. To se opaža že pri dojenčkih. Od piva, ki ga zauživa doječa mati ali dojilja, gre, čeprav majhen del v materino mleko, kar prav lahko slabo učinkuje na dojenčka. Doječi materi ni treba piti piva, posebno tedaj ne, če ni bila že prej navajena piva. Nadalje je grda navada, namočiti cucelj v vino, da se dojenčka pomiri, ali pa dati nekoliko alkohola v steklenico, da se ga uspava. Nadalje znanstveno ni opravičeno, dajati slabotnim, suhim, slabokrvnim otrokom ali pa onim, ki nimajo teka, piva in vina, na primer tokajskega vina, kot hranilno sredstvo ali pa v ta namen, da bi se okrepčali ali dobili tek. Takim otrokom to škoduje. Popolnoma nepotrebno in škodljivo je, če se otrokom kakršnekoli starosti daje pivo ali vino pri jedi. Posledica tega je, da izgubi otrok tek in da dobi razne bolezni na prebavilih, nadalje da zaostane v razvoju, da ima manjšo odporno moč proti nalezljivosti, da zbolí na živcih, da se mu zmanjša razumljivost, sploh da se mu zmanjšajo vse duševne zmožnosti in da si pokvari značaj. Vsako uživanje se more v tem ozru imenovati zlorabo. Predpogoj za uspeh brezalkoholne vzgoje mladine pa je vzorno življenje staršev.

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA.

Zaradi aktualnosti dogodkov in dopisov smo morali svoj list izdati tudi še ta teden. Odslej ga bomo izdajali vsakih 14 dni, dokler se ne vrnejo normalne razmere. (Glej naše naznanilo na prvi strani današnje številke!)

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Agitirajte za svoje glasilo!
Pridobivajte mu novih naročnikov!

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tvrdko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštine prosto!

Izredno nizke cene!